

Titel: Journalen NB35

Citation: "Journalen NB35", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K26*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb35-txr-shoot-id6d2fe552-7502-44e5-9ed2-6dac44bf95fc.pdf> (tilgået 02. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K26

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

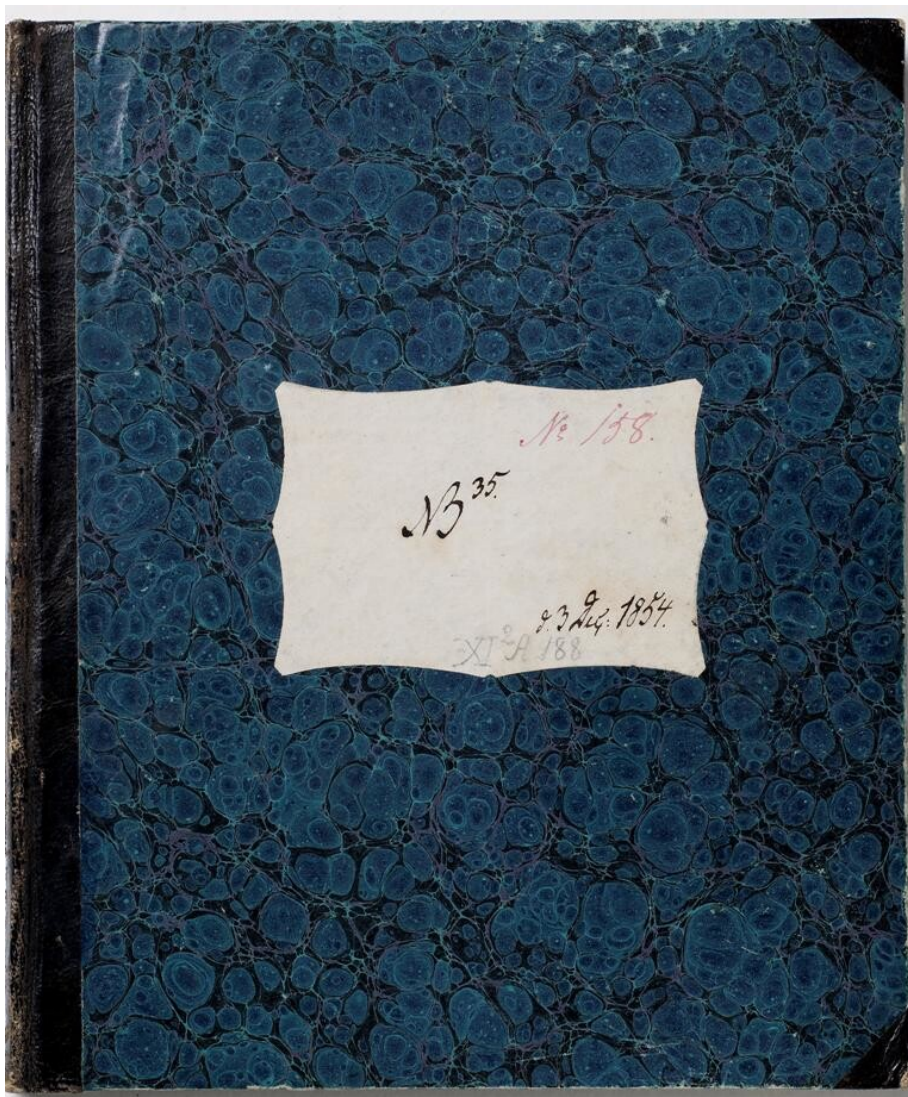
Tekstredøgørelse

1. Manuskriptbeskrivelse
2. Datering og kronologi 348
3. Indhold 348

1. Manuskriptbeskrivelse

Journalen NB35 er en indbundet protokol i kvartformat, af SK mærket »NB³⁵«. Den befinder sig i Kierkegaard Arkivet (KA) på Det Kongelige Bibliotek.

- NB35 1 Halvbind med ryg og hjørner af sort skind og med blankt, blåligt marmoreret overtrækspapir. Tresidet sprængt snit. Hæftet med tråd af naturfarvet hørgarn på snore af sejlgarn. Bindets mål er 176 × 209 × 11 mm.* Midt på forpermen er klæbet en rektangulær etiket med påskriften »NB³⁵« samt datoen »d. 3 Dec: 1854.« (se illustration 5). Øverst til højre på etiketten har Henrik Lund med rødt blæk skrevet »N° 158.«, journalens nummer i *L-fort*. Under datoen har udgiverne af *Pap.* med blyant tilføjet optegnelsesnummeret »XI² A 188«.
- Bogblokken består af 68 blade i 4° fordelt på 6 læg (en kvinterne, fire seksterner og en septenion).* Journalen er fra bl. 5 med blyant pagineret 1-127 på rectosiderne; bl. 68 også på versosiden (s. 128).
- Lægfordeling: læg I: 10 blade (seksterner, hvor de to første blade er fastklæbet til forpermen; pagineret 1-[12]), læg II: 12 blade (seksterner, pagineret 13-[36]), læg III: 14 blade (septenion, pagineret 37-[64]), læg IV og V: hvert 12 blade (seksterner, pagineret 65-[112]) og læg VI 8 blade (kvinterne, hvor de to sidste blade er fastklæbet til bagpermen; pagineret 113-128).
- Papir: glat skrivepapir. Mål: 169 × 203 mm.*
- Bladene er foldet på langs, således at yderspalten udgør ca. 1/3 af siden. Inderspalten rummer hovedteksten, yderspalten tilføjelser og anmærkninger. Bl. 1-4 er ikke foldet og ikke beskrevet.
- Skriften er nygotisk med latinske indslag. Etikettens tekst er skrevet med latinsk hånd. Desuden benyttes latinsk hånd ved latinske og franske ordformer og udtryk samt undertiden som skønskrift i forbindelse med navnestof.
- I optegnelsen NB35:23, s. 81 er tilføjelsen »eller Lodtrækning« skrevet ud i marginen.

5. Journalen NB35, etiket på bindets forside

Hovedparten af journalens overskrifter er helt eller delvis understreget. Stedvis er enkelte ord i den løbende tekst understreget; »**Anmærkning**« i NB35:12.a er dobbeltunderstreget (se illustration 12 i SKS 26, 373). Overskrifterne i NB35:5, 15, 17, 20, 24, 40 og 46 er adskilt fra teksten med en skillestreg.

Optegnelserne i journalen adskilles indbyrdes af dobbeltkors. Hvor en optegnelse indledes på en ny side, sættes der oftest et ekstra dobbeltkors øverst på siden foran optegnelsen. Til intern opdeling af optegnelse NB35:22 og 49 anvendes to asterisker.

Der er i hele journalen en del mindre korrektioner i form af overskrivninger, sletninger og tilføjelser. Undertiden indvises mindre tilføjelser med kiler eller krøllede parenteser ned i hovedteksten. Større sletninger ses på s. [24] (5 ord), s. 31 (8 ord), s. [66] (en hel marginalnote) og s. [80] (5 ord). En enkelt blyantsletning af ordet »jo« findes på s. [44].

Ud for slutningen af hver optegnelse har *Pap.*-udgiverne med blyant noteret optegnelsens nummer i *Pap.* I marginen ud for flere optegnelser er der afsat streger i papiret med et ukendt redskab, måske kanten af en papirkniv.

Stregerne markerer ofte afsnit, som Gottsched bringer i *EP.* * Gennemgående er der desuden med små blækstreger i ydre margin ved papirets kant angivet, når der i teksten var noget, som skulle have opmærksomhed.*

(L-fort. + B-fort. 158; KA, A pk. 39; *Pap.* XI 2 A 188-239)

2. Datering og kronologi

Journalen NB35 er ifølge etiketten på bindets forside taget i brug den 3. dec. 1854. Den er afsluttet senest den 13. dec. 1854, hvor journalen NB36 påbegyndes.

Af journalens 50 optegnelser er kun NB35:1 dateret. Journalens øvrige optegnelser indeholder ingen referencer, som muliggør en nøjere kronologisk bestemmelse.

3. Indhold

At reise til Syd-Amerika, at stige ned i underjordiske Huler for saa at opgrave Rester af en forsvunden Dyre-Formation, antediluvianske Forsteninger: deri er intet Ironisk; thi de Dyr, som nu findes dersteds udgive sig jo ikke for at være de samme Dyr.

Men midt i »Christenhed« at udgrave Formationerne af det at være Xsten, hvilke omtrent forholde sig til de nuværende Xstne, ligesom Knoklerne af hine Dyr til de nulevende: det er den intensiveste Ironie. (NB35:2)

Med dette billede tilkendegiver SK, at den sande kristendom er den oprindelige, hvorfor enhver bestræbelse på at gentilvejebringe kristen autenticitet må bero på en rekonstruktion af »Formationerne« i fortiden. Over betydelige strækninger er det da også en sådan rekonstruktion, der foretages i den korte og kompakte NB35. SK nøjles imidlertid ikke med at udgrave »antediluvianske« dyreknogler, han inddrager også andre områder af dyreverdenen for at få udfoldet omfanget af den animalisering, som en moderne tidsalder har udsat mennesket for. »Den nulevende Msk-Slægt«, forklarer han, »er i den Grad aandløs, at Mskene aldeles ingen Selvfølelse mere have i Retning af at være 'Aand', den eneste Selvfølelse der haves er omtrent i Retning af Dyre-Skabning« (NB35:11). Andetsteds illustrerer SK »Degradationen til Dyre-Skabning« med en fortælling om medlemmerne af en fyrstelig slægt, der som straf for en forbrydelse blev degraderet til trælle og derpå trællede i så mange generationer, at man til sidst glemte, at den første generation »var af fyrsteligt Blod« (NB35:13). Som oftest anvender SK dog dyremetaforikken for at fremhæve den åndløse flokmentalitet, der kendetegner mennesket: »'Ligesom de Andre' dette er 'Mskets' souveraine Tanke, det er Dyre-Bestemmelsen« (NB35:23). Enkeltvis er menneskene tålelige, men finder de sammen i forskelsløs masse, ændrer de adfærd, hvad SK med sin veludviklede sans for massepsykologiens særegne anatomi ikke har været sen til at notere: »Overalt dette Mylder af skikkelig Ubetydelighed, der kun er fræk i Flokken, men forresten villig nok« (NB35:42).

Når mennesket har fået degraderet sig selv til »Dyre-Skabning«, skyldes det ikke mindst dets »Degradation« af Gud, der som følge af stor, antropomorfistisk opfindsomhed er blevet til en gud helt og holdent på menneskets stedse småligere konditioner:

Man har degraderet Gud, trukket ham ned i Relativiteternes og den endelige Teleologies Usselhed, paanødt Gud, at han dog ogsaa havde, msklig talt, en Sag, behøvede Msker, maatte være glad at Nogen vilde tjene ham, paanødt ham, at Verdens-Historien var en Sag af Vigtighed for ham, saa han vel havde fuldt op at bestille med at passe paa og med at magte den, og ordentligen maatte til den Ende see at holde sine Tanker samlede, som man siger. (NB35:16; jf. 15)

Den markante anti-historisme, som SK udfolder i flere af sine optegnelser, udspringer af en forestilling om historien som et ubrudt forfald, men grunder sig også i et begreb om den historiske interesses objektive og eksistentielt distancerende karakter: »Man har gjort Xstdom til - Historien om Xstd, uden at mærke at det just er at holde sig udenfor Xstd, og naturligviis med hver Generation mere og mere« (NB35:45). Sine anti-historiske forbehold anfører SK navnlig over for de teologiske professorer og docenter, der med deres tilsyneladende værdineutrale forskning bringer den nytestamentlige radikalitet i miskredit og oprørende uanfægtet har gjort det til deres bestilling at profitere af andres lidelser: »En saadan Professor-Slyngel han docerer saa, hvorledes fE et Sandheds-Vidne har levet og virket« (NB35:21). I en optegnelse, hvor SK synes at kunne ane sin egen fremtidige skæbne, ser han sig omgivet af docenterne som forslugne kannibaler, der har bemægtiget sig hans person og blot venter på at indoptage den i deres lukkede kredsløb:

Som man i Kogekunsten veed, at fE den og den stærke Essents vilde være det Modbydeligste hvis den skulde nydes alene eller i stort Quantum, medens en Draabe giver den lifligste Smag: saaledes virker den sande Religieuse i Samtidighed for stærk, han maa først slaaes ihjel - og saa indslagtes af Docenterne, der derpaa tillave de delicateste og kosteligste Retter ved draabeviis at benytte ham og hans. (...) Tænk det at være død paa den Maade at man blev spiist af Kanibaler - saa at skulle leve saligt sammen, saligt samles med Dem, der - aade En: det er dog oprørende. Og dog er den anden Art Kanibalisme endnu væmmeligere (NB35:27; jf. 29).

Når docenten kan fremkalde betegnelser som »U-Menneske« og »U-Dyr« (NB35:29), er det især fordi han med sit teologiske tosseri bidrager til at opretholde »den Indbildning: at Xstd. er perfectibel« (NB35:44). Da menneskets muligheder for at udvikle sin humanitet og derigennem forbedre vilkårene i verden ikke er ligefremt forenelige med det kristne syndsbegreb, bliver den optimisme, som er givet med det perfekte, hyppigt udsat for kritiske bemærkninger, der snart retter sig mod kristelig »Velgjørenhed« (NB35:3), snart mod den reelle værdi af »christelig Kundskab i Landet« (NB35:4). I sidstnævnte tilfælde behandler man kristendommen som en »Erkjendelses Sag« (NB35:4), hvorved den mister sin særstatus som ubetinget eksistentielt anliggende og ender i uforpligtende »Søndags-Jargon« (NB35:10).

SKs udestående med den dannelseskultur, der succesfuldt har formået at indoptage kristendommen i sig og for så vidt overtaget dens plads, er begrundet i en teologisk antropologi og henter sine argumenter i en radikal tolkning af de nytestamentlige skrifter. Tilbagevendende er tanken om gudsforholdets lidelsesfulde karakter (NB35:20) og om verden som en »Straffe-Anstalt« (NB35:34, 35), hvori mennesket skal udstå sine prøvelser og derpå kan gøre sig håb om evig frelse: »Xstd. er, eller det at blive Xsten er: at underkaste sig den af Gud forordnede Tilværelses Examen« (NB35:46). At kristenhedens gud blot er et afmægtigt fantom frembragt af mennesket selv og fejlagtigt tillagt de ædlest, humane hensigter, er også i NB35 et rigt varieret tema, der gerne involverer diagnoser som »Vaas« (NB35:33) og »Vrøvl« (NB35:18; jf. 30). Som i flere af de tidligere journaler kredser SK om det ubetingedes forsvinden i det moderne og kan illusionsløst skildre den situation, hvori kristenheden befinder sig:

Men naar det Ubetingede ikke er til for Mskene, hvad hjælper det saa, at man har Noget man kalder Gud det er jo saa blot et Navn, thi Gud er dog vel den ubetingede Væren.
Altsaa Eet af To enten er Xstheden uden Gud - eller den har et Vrøvlhoved til Gud. (NB35:17)

Anderledes ubetinget forholder det moderne menneske sig til det seksuelle, hvis væsen og voldsomme kræfter SK beskæftiger sig indgående med i flere af journalens optegnelser. Det betones, at den kristne må »forsage det Sexuelle« (NB35:49; jf. 5, 14), bør være »eenlig« (NB35:32), ikke »avle Børn« (NB35:34) og i øvrigt slet ikke har »Tid til det Sinkerie at gifte sig« (NB35:42). SK er bestemt ikke blind for de libidinøse energiers komplekse karakter: »Det Sexuelle er ikke blot et Tvetydigt men et hundredetydigt, der kan omforklares paa de forskjelligste Maader, og altid lidt Løgn med; det er et Skjult som just derfor er saa uhyre farligt, ganske beregnet paa Løgn, og Qvindens Element er jo ogsaa Løgn« (NB35:14). At religion til gengæld ikke er kvindens rette element, endsig da barnets, fremgår af flere bemærkninger om deres manglende forudsætninger for at forholde sig adækvat til kristendommen. Dertil er de alt for ligefremme, alt for spontane:

I det nye Testamente er Forholdet dette: Manden er det lagt an paa; Religionen forholder sig til Manden; Qvinden participerer secundairt i Religionen per Manden; selv bære et Dialektisk kan hun ikke, men ved at være Vidne til hvorledes Manden løfter paa den Opgave, faaer hun dog et Indtryk mere end af det ganske Ligefremme. (...) At ville tyld sand Xstd. i et Barn (...) er lige saa bestialsk som at ville (...) tyld Brændeviin i Barnet (NB35:5; jf. 6).

Når kvinder og børn ikke desto mindre i stigende grad forbindes med kristendommen, er forklaringen ifølge SK, at modernitetens mænd - »og det endda saadanne usle Skrællinger og Spytteklatte, som det der nu kaldes Mænd, sammenlignet med Østens Idealitet af det at være: Mand« - har vendt religionen ryggen og overladt den til »Fruentimmer og Børn« (NB35:5). En sådan overdragelse vil føre til kristendommens definitive kollaps, idet en kvinde i medfør af sin natur ikke kan magte kristendommens dialektiske væsen, ja, end ikke kan tåle at blive udsat for en ironisk behandling. »Jeg har i denne Henseende sandeligen taget store Philosophicum«, bemærker SK med sin egen forlovelseshistorie i tankerne og repeterer derpå kortfattet den subtile strategi, som han måtte bringe i anvendelse for at opløse forholdet til Regine og forskåne hende for »den dialektiske Fordoblelse« (NB35:5), der ville have sprængt hende.

NB35 forholder sig i øvrigt kun i begrænset omfang til historiske personer, der, når de optræder, som oftest kun optræder en enkelt gang. Nævnt bliver således den gamle rektor Michael Nielsen (NB35:30), Mynster (NB35:42), Grundtvig (NB35:15), Schleiermacher (NB35:40), Schopenhauer (NB35:14), Hegel (NB35:15), Luther (NB35:7, 49), Paulus (NB35:3), Hesiod (NB35:36) og endelig ironikeren Sokrates, først vistnok som sig selv (NB35:2, 3), derpå i et tankeeksperiment »udkomanderet til at være Apostel« (NB35:41).

Er den historiske kontekst smal i NB35, breder billederne sig til gengæld nærmest uhæmmet og tilfører SKs argumentation den visuelle overbevisningskraft, der er givet med billedet. Størstedelen af SKs optegnelser formår allerede ved deres retoriske performans at gestalte sig for øjnene af deres læser, men NB35 udmærker sig desuden ved i stort format at bruge billeder, metaforer og andet illustrerende materiel, der blandt andet præsenterer læseren for så forskellige fænomener som »Vand-Forsyning« (NB35:4); »den slaviske Sprogstamme« (NB35:6); »Stoppenaalen« i selskab med »den fineste engelske Naal« (NB35:8); den degraderede fyrsteslæggt (NB35:13); »en Linie-Dandsers Barn« (NB35:16); den kunst at holde sig »paa Taaspidsen berørende Timeligheden« (NB35:19); »Lotterie eller Lodtrækning« (NB35:23); »Kogekunsten« (NB35:27); »Hjort i Brynde« (NB35:33); »Straffe-Anstalt« (NB35:34, 35. Se illustration 13 i

SKS 26, 396-97); »Kræmmerhuset« (NB35:37); »Dreng, der kommer i Conditørlære« (NB35:39); »det farvede Glas« (NB35:40); »Synaal uden øie« (NB35:42); »Naar man modtager en Pakke« (NB35:45); og »en eenlig Støvle« (NB35:49).

Nogenlunde midtvejs i dette billedgalleri har SK efterladt sig en fortælling betitlet »*Den tamme Gaas*«. Den skulle i henhold til undertitlen være »en opvækkende Betragtning« (NB35:22) og beskriver i eventyrets forstilt naive sprog, hvordan en gruppe gæs hver søndag mødes for at høre en gase prædike om gåsens høje bestemmelse - »ved Hjælp af Vingerne kunde de[n] flyve bort til fjerne Egne, salige Egne, hvor den egl. havde hjemme, thi her var den blot som en Udlænding«. Blandt gæssene var der dog enkelte, som havde gjort brug af deres vinger, men hvis liv angiveligt ikke var blevet lettere derved, tværtimod var de blevet magre, hvad de velnærede gæs tolkede som et udtryk for, at de magre nok ikke havde Guds nåde og følgelig ikke blev »buttede, fede delicate, thi af Guds Naade bliver man buttet, feed og delicat«.

Efter at have udlagt sin fortælling led for led forsyner SK den med en morale, der ikke blot berører hans eget eftermæle, men også inddrager den læser, som netop har siddet og glædet sig over den kønne lille fabel:

Og naar saa Nogen læser dette, saa siger han: det er skjønt - og saa bliver det derved, saa vralter han hjem til Sit, bliver, eller stræber dog af al Magt at blive buttet, delicat, feed - men paa Søndag saa præker Præsten og han hører til - - aldeles ligesom Gæssene. (NB35:22)